

Карлъ V. съ особенъ декретъ забранилъ да се печататъ и четатъ романи. Ала и това не помогнало: малко и голѣмо оставяло работата си и ламтѣло да чете рицарски романи. Онова, което не могли да спратъ кралевскитѣ декрети, било спрѣно отъ единъ човѣкъ — отъ Сервантеса, испански поетъ. Въ своя романъ «Донъ-Кихотъ» поетътъ осмѣлъ рицарството и унищожилъ цѣлата литература на рицарския романъ. Както това, така и правитѣ на романскитѣ народи, подъ влияние на просвѣщението, съвсѣмъ се измѣнили въ края на срѣднитѣ вѣкове (XV в.): намѣсто феодалния буренъ животъ, настѣпилъ миренъ държавенъ животъ; рицаритѣ, съ избобрѣтаване на огнестрѣлното оружие, изгубили прѣжното си значение и станали мирни граждани; намѣсто рицарството се явилъ новъ частенъ животъ, лишенъ отъ външни грѣмки събития, но богатъ съ сърдечни обноси въ сѣмейството и обществото. По тази причина, и романътъ, намѣсто рицарски подвизи, поченалъ да изобразява обикновени людие съ тѣхнитѣ занятия и стремежи, съ тѣхнитѣ ежедневни дѣла и страсти. Ала влиянието на старата романска поезия дълго врѣме се забѣлѣзвала въ романа; и днесъ още въ обикновенъ разговоръ подъ *романъ* разбираатъ безконечно описание на любовъ, нѣжностъ и дивни походи. Но не въ това се състои истинската задача на романа: наистина, въ съдържанието на романа влиза и любовта, както и всѣко човѣшко чувство, ала неговата цѣль не е да забавява читателя съ игра на чувства, а да прѣдстави въ живи образи, *какъ се развива характера при такова или онова обществено положение.*

4. *Повѣсть* е тоже романъ, само въ по-малкъ обемъ. Повѣсть.
Романътъ изобразява цѣлото сложно развитие на човѣшкитѣ характери въ живота, повѣстѣта избира по-простъ характеръ, или пѣкъ отдѣлни епизоди изъ живота, безъ да се докосва до общия смисълъ на живота. Такива сж повѣститѣ: «Тарасъ-Булба» и «Старосвѣтски чокои» отъ Гоголя, «Надвечерие» отъ И. С. Тургенева, «Хаджи Генчо» отъ Л. Каравелова, «Немили недраги» отъ Вазова (Христ. т. II), и пр. Първа повѣсть, написана на български, е «Нещастна фамилия» отъ В. Друмева.

Повѣстѣта, както романътъ, по съдържание бива *свъртменни* и *историческа*.

5. Малка повѣсть, въ която се изобразява отдѣлна проява на характеръ при нѣкое произшествие или пѣкъ прѣдставява отдѣлна картина изъ живота, се нарича *поетиченъ разказъ* (новела). Такива сж разказитѣ: «Бѣжинъ лугъ» отъ Тургенева, «Четире дѣня» отъ Гаршина, «Стоянчо изъ Вѣтренъ» отъ Вазова, «Заточеникъ» отъ К. Величкова, и пр. (Христ. т. II). Разказъ.